

ท้องถิ่นไทย: การสร้างภาพแทนผ่านหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที

อรรณชัย สุดบนิด

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

หนังสือเรียนรายพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมแก่วัยของผู้เรียน บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างภาพแทนท้องถิ่นผ่านหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 เล่ม ผลการศึกษาพบว่า มีการสร้างภาพแทนท้องถิ่นทั้ง 4 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาษาถิ่น สภาพสังคม การแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ตำนานประเพณี ศิลปะการแสดง อาหาร พื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การละเล่นและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การนำเสนอภาพแทนที่ปรากฏมากที่สุดคือ ท้องถิ่นกลาง ท้องถิ่นอีสาน ท้องถิ่นเหนือ และท้องถิ่นใต้ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ท้องถิ่น, ภาพแทน, ภาษาพาที, หนังสือเรียนภาษาไทย

Local Thai: Visual representation through Thai language textbooks, language set

Attachai Sudbonid

General Administrative Staff, Office of the President, Ubon Ratchathani University

Abstract

Basic textbooks, Thai language, language packs for life, language, basic curriculum, basic education, 2008, Ministry of Education has defined content that is appropriate for ages. This article aims to study the visual representation of the local through the Thai language textbook, grade 1 - 6, language set. The results showed that There are 4 local images created, consisting of dialects, social conditions, costumes, lifestyle, culture, myths, traditions, performing arts, folk food. Folk music, folk songs, plays and historical landmarks The presentation of the image instead of the most is the local center of Isan local. North And under local, respectively

keywords: Local, images, instead of language, Thai language books

บทนำ

การเรียนรู้เป็นการพัฒนาชีวิตให้มีศักยภาพในด้านที่ตนสนใจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การดำเนินชีวิต การทำงาน และการสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องมียุติธรรม ความรู้และประสบการณ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้หนังสือเรียนของ กระทรวงศึกษาธิการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุ ความมุ่งหมายของหลักสูตร

หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษารายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต “ภาษา พาที” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการอ่าน เขียน ฟัง ดู พูด เรื่องที่น่าสนใจ ผสานความเข้าใจลักษณะของภาษาไทยตระหนักรู้ ในความงามของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา กระบวนการคิดและกระบวนการบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองและกระตุ้นความสนใจ สามารถพัฒนาทักษะทางภาษา เหมาะแก่วัย ปลูกฝังวัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย ความเป็นคนดีของสังคมไทย และสังคมโลก รวมทั้งการนำความรู้และความคิดไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ต่อไป หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการและบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, คำนำ)

อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ (2557, 1) ได้กล่าวว่า “การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา คนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการเพื่อให้ คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป” จากข้อความนี้แสดงว่าการศึกษาจะช่วยพัฒนาคนใน สังคมได้ ทั้งนี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือสำคัญ คือ หนังสือเรียนที่จะช่วยเสริมสร้าง ชัดถেলা และปรับพฤติกรรมของคนให้สอดคล้องกับสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547: 46-47) กล่าวว่า วิธีที่รัฐบาลจะสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา ได้ก็มีวิธีเดียวคือ การเขียนตำราเรียนให้แก่เด็ก ตำราเรียนเป็นแหล่งสติปัญญาของเด็ก จะพัฒนาได้เจริญมาก เพราะโดยพื้นฐานทางกายเด็กสามารถคิดเป็นเหตุเป็นผล เริ่มเข้าใจ แนวคิดเชิงนามธรรมพื้นฐานง่ายๆ ความสามารถทางภาษาพัฒนาเต็มทุกชั้นตอนตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นดังนั้นจึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กจะเริ่มเล่าเรียนเขียนอ่านอย่างจริงจัง

การวางรากฐานการศึกษาเด็กในวัยนี้ เป็นการเริ่มต้นชัดถেলাและพัฒนาพฤติกรรม ผู้เรียนได้ดีที่สุด เป็นผลที่นำไปสู่การเติบโตเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ

“ห้องถิ่น” เป็นบริบทที่ตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ สภาพแวดล้อมถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของคนอีกด้วย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2553, 27-30) ได้อธิบายคำว่า ท้องถิ่นและชุมชนไว้ว่า ทั้งสองคำมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะมีรากฐานการปกครองท้องถิ่นจากหลายๆ ประเทศในทวีปยุโรป มีระบบการปกครองท้องถิ่นที่มีพื้นฐานมาจากชุมชน เช่นเดียวกับ พัฒนา กิติอาษา (2546, 5) อธิบายว่า ท้องถิ่นมีความหมายหลากหลาย เช่น ชุมชนท้องถิ่น กลุ่ม หรือองค์กรทางสังคม รูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ติดกับถิ่นที่อยู่ทางกายภาพเป็นเพียงท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เช่น บาง คุ่งน้ำ คุ่มบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ฯลฯ การนำเสนอภาพแทนท้องถิ่นผ่านหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพาที นับว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันว่าแบบเรียนไม่ได้เป็นแค่เพียงเครื่องมือในการเรียนรู้และสื่อสารเพียงเท่านั้นแต่หากเป็นการสื่อความหมายที่มีบทบาทสำคัญทางสังคมของมนุษย์

ภาพแทนเป็นผลผลิตหรือวัตถุสำเร็จ หากแต่คำว่า representation นั้นยังหมายรวมถึงกระบวนการการนำเสนอด้วย ดังนั้นจึงอาจจะแปลได้ว่า “การนำเสนอภาพแทน” อีกด้วย นอกจากนั้น representation ยังมีแง่มุมของ “การนำมาเสนอใหม่” (re-representation) และ “การเป็นตัวแทน” (สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 25548, 2) ภาพแทนเป็นการเลือกเอาคุณลักษณะบางอย่างมาจับเน้น แล้วนำเสนอออกมาประหนึ่งว่าเป็นตัวแทนของทั้งหมด (นพพร ประชากุล, 2552, 415)

Hall (1997, 25) เสนอ วิธีการศึกษาการนำเสนอภาพแทนในเชิง “สร้าง” ความหมาย (constructionist approach) ซึ่งตั้งบนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า การนำเสนอภาพแทนนั้นไม่ได้เป็นกระบวนการที่โปร่งใส หรือเป็นเพียงการถ่ายทอดสิ่งรอบข้างโดยตรงโดยไม่ได้มีการบิดเบือน หากแต่เป็นกระบวนการที่แอบแฝงการให้ความหมาย กล่าวคือ ในขณะที่สิ่งรอบข้างไม่ได้มีความหมายในตัวเอง หากแต่นักเขียนหรือผู้ที่นำเสนอภาพแทนนั้นใส่ “ความหมาย” ลงไปในกระบวนการนำเสนอ จากแง่มุมดังกล่าว ผู้เขียนหรือผู้นำนเสนอนับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบและให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวของตัวเอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนภาษาไทยภายหลังจากการศึกษาค้นคว้าและสำรวจ พบว่ามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับแบบเรียนชั้นประถมศึกษาคือ ปัญจพล ธิดา (2557) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษา พบว่าลักษณะอันพึงประสงค์มี 8 ข้อ คือ มีจิตสาธารณะ ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และมีความซื่อสัตย์ ส่วนโสภี อุณหะยา (2561, 395-412) ได้ศึกษา การสร้างอัตลักษณ์ของเด็กไทยจากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย วรณคดีลีลาฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีการสร้างอัต

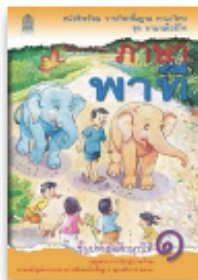
ลักษณะของเด็กไทย 4 ประการ คือ ความเป็นไทย เป็นคนดีของสังคม รักชาติไทย และ รักธรรมชาติ

หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานรายวิชาภาษาไทย ภาษาเพื่อชีวิต ชุด ภาษาพาที นอกจากจะเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านภาษาไทยแล้ว ยังเป็นการสร้างคุณค่าและความหมายของท้องถิ่นเพื่อบรรลุถึงความสามารถ การมีทักษะการจัดการ และการดำเนินชีวิต โดยการปฏิสัมพันธ์จากตนเอง เพื่อนสิ่งรอบตัว ชุมชน และสังคม เพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดสร้างตัวตนเพื่อความยั่งยืนของสังคมไทยบนฐานจริยธรรมและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในภูมิภาคท้องถิ่น

ภาษาเพื่อชีวิต “ภาษาพาที”

หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษารายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต “ภาษาพาที” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รู้จักทักษะทางภาษาจากการอ่าน เขียน ฟัง ดู พูด เรื่องที่น่าสนใจ ปลูกฝังวัฒนธรรมทางภาษา ความเป็นไทย ความเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลก นอกจากนี้เพื่อให้นักเรียนสนุกสนานมีการแทรกเนื้อหาความคิดที่บูรณาการความเข้าใจวิถีความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์ และรู้จักเท่าทันโลกตามวัยและชั้นปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557: คำนำ)

ภาษาพาที มีจำนวนทั้งหมด 6 เล่ม แบ่งเป็นชั้นประถมศึกษาละ 1 เล่ม ส่วนประกอบของเล่มและเนื้อหามีความคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย ปกหนังสือ เป็นภาพวาดจากเนื้อหาที่โดดเด่น บทบรรณาธิการหนังสือ คำนำหนังสือ คำแนะนำสำหรับครู คำแนะนำสำหรับผู้ปกครอง สารบัญ บทเรียน คณะผู้จัดทำ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างกันบางส่วนเพื่อให้เนื้อหาเหมาะสมแก่วัยนั้น ประกอบด้วยดังนี้

ภาพที่ 1 หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษารายวิชาพื้นฐานภาษาไทย

ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที เล่ม 1-2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เนื้อหา ได้แก่

รู้จักคำ นำเรื่อง เป็นการเสนอคำและกลุ่มคำที่มีในบทอ่าน ซึ่งบางคำจะกำกับภาพประกอบด้วย

บทอ่าน เรื่องมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเด็ก เพื่อให้เด็กเข้าใจง่ายและเพลิดเพลินต่อการเรียนรู้

อธิบายเพิ่ม เติมความรู้ เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักภาษาไทย เพื่อฝึกฟัง ฝึกอ่าน เขียนคำและกลุ่มคำได้ถูกต้อง

อ่านคล่อง ร้องเล่น เพิ่มเติมจากบทอ่านเน้นการอ่านเป็นจังหวะคล้องจอง หรือ ร้องเพลงและท่าทางประกอบ

กิจกรรม ชวนทำ ชวนคิด ทบทวนเนื้อหาทุกเรื่อง ฝึกทักษะทุกกิจกรรมในบทเรียน เรื่องนั้นๆ

สอนอ่าน เน้นทักษะการอ่าน ครูเป็นผู้นำอ่านนำนักเรียนอ่านตาม

สอนเขียน เน้นทักษะการเขียน เขียนเป็นคำ ประโยค ข้อความ ง่ายๆ ได้ด้วยตนเอง

ประเมินผล วัดผลแล้วประเมินผลในแต่ละบท เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป

❖ ภาพที่ 2 หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษารายวิชาพื้นฐานภาษาไทย
ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที เล่ม 3-4

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๖ เนื้อหาได้แก่

บทอ่าน เรื่องมีเนื้อหาที่น่าสนใจ บูรณาการให้รู้ถึงความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

อ่านเสริม เนื้อหาสอดคล้องกับแก่นเรื่อง เป็น ร้อยกรอง หรือร้อยแก้ว แล้วแต่ความเหมาะสมของบทเรียน

อธิบายเพิ่มเติม **เดิมความรู้** เสนอคำศัพท์และความหมายที่ควรศึกษา

กิจกรรม ฝึกทักษะความคิด สร้างสรรค์ ทุกกิจกรรมในบทเรียนเรื่องนั้นๆ โดยมีความเหมาะสมแก่วัย

การเรียนตลอดหลักสูตรนี้ นักเรียนจำเป็นต้องใช้แบบฝึกหัดรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตทักษะภาษาร่วมกับการใช้หนังสือเรียนภาษาพาที่รวมถึงหนังสือเรียนวรรณคดีลำนำ เพื่อฝึกทักษะทางภาษาและศึกษาวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามวัย

จุดมุ่งหมายในการการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที่ ในครั้งนี้ อาศัยแนวคิดภาพแทนเพื่อศึกษาการสร้าง ความหมายของท้องถิ่นไทยที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากการศึกษาภาพแทนของท้องถิ่นไทยในหนังสือเรียนพบการสร้าง ความหมายความเป็นท้องถิ่นทั้ง 4 ภูมิภาค ได้แก่ ท้องถิ่นเหนือ อีสาน กลาง ได้ “ภาพแทน” ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. การนำเสนอภาพแทนท้องถิ่นเหนือ

ท้องถิ่นเหนือมีภาษาถิ่นที่นุ่มนวลไพเราะ ซึ่งมีภาษาพูดและภาษาเขียนที่เรียกว่า “คำเมือง” เป็นของท้องถิ่นเอง โดยการพูดจะมีสำเนียงที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ ปัจจุบันยังคงใช้พูดติดต่อสื่อสารกัน ด้านการแต่งกายพื้นเมืองของท้องถิ่นเหนือมีลักษณะแตกต่างกันไปตามเชื้อชาติของกลุ่มชนคนเมือง เนื่องจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งบ่งบอกเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

ท้องถิ่นเหนือที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที่ ปรากฏการนำเสนอภาษาถิ่นคำเมืองผ่านทางการฝึกหัดผันวรรณยุกต์ หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 9 เกือบไป และ อธิบายเพิ่มเติมความรู้ ภาษาถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และบทที่ 10 ปลอดภัยไว้ก่อน ถือเป็นภาพแทนของท้องถิ่นเหนือที่ปรากฏในหนังสือเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
ตี	ตี้	ตี้	ตี้	ตี้
ตัว	ตัว	ตัว	ตัว	ตัว
ปอ	ปอ	ป้อ	ป้อ	ป้อ

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1: 99)

ภาษาไทยถิ่นเหนือ	ภาษาไทยมาตรฐาน
กิ่น	กิน
ลำ	อ่อย
จ้าง	ข้าง
มะชะนัด	สับประรด

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5: 170-171)

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่า คำที่ขีดเส้นใต้ข้างต้นเป็นภาษาคำเมืองของท้องถิ่นเหนือ ผู้ผลิตหนังสือเรียนได้ออกรูปแบบคำและแฝงความเป็นท้องถิ่นเหนือ ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ฝึกอ่าน ฝึกพูด โดยกระบวนการผันวรรณยุกต์ โดยความหมายของคำดังกล่าวคือ

ก้า หมายถึง มั่ง เช่น มีคนถามมาว่า อ้ายตัวบ่าไปยะก่านกวันนี้ ซึ่งถ้าเราไม่รู้ ก็มักจะตอบกลับไปว่า บ่าไปก้า แปลว่า ไม่ไปมั่ง

ตี้ หมายถึง ที่ เช่น เต๋อตี้แล้วก่อยะจะอื่กำหนึ่งแล้วเน้อ แปลว่า ครั้งที่แล้วก็ทำแบบนี้ที่หนึ่งแล้วนะ

ตัว หมายถึง เธอ เป็นคำสุภาพ เช่น ตัวไปแอ้วมาเกะ แปลว่า เธอไปเที่ยวมาหรือ
 ป้อ หมายถึง พ่อ เช่น เป็นฮักป้อ แปลว่า ฉันรักพ่อ

ส่วนที่ปรากฏภาษาท้องถิ่นเหนือ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการเปรียบเทียบภาษาแต่ละท้องถิ่นให้นักเรียนได้รู้จักคำและความหมาย ดังตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นพอสังเขป นอกจากนี้ ผู้ผลิตหนังสือเรียนได้กล่าวถึงภาษาถิ่นไว้ว่า ภาษาถิ่นเป็นภาษาไทยที่ใช้เฉพาะถิ่นซึ่งกลุ่มคนในท้องถิ่นนั้นๆ ใช้สืบทอดกันมาช้านาน คนไทยที่อยู่ในภาคต่างๆ ควรศึกษาคำความรู้ ทำความเข้าใจ ช่วยกันรักษาและสืบทอดภาษาถิ่นของตนให้คงอยู่ตลอดไปเช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน

นอกจากภาษาถิ่นเหนือที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังพบว่าหนังสือเรียนได้สร้างความหมายการนำเสนอภาพแทนของท้องถิ่นเหนือ คือ ภาพวาดการเข้าเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีเนื้อหาและภาพประกอบอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 9 รักพ่อรักแม่ ดังนี้

“...ในหลวงทรงมีโครงการหลวง เพื่อหาพืชเมืองหนาวให้ชาวเขาปลูกแทนฝิ่น...”
(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2: 143-144)

เมื่อศึกษาภาพวาดจะปรากฏการแต่งกาย สภาพภูมิประเทศที่ให้ความหมายถึงท้องถิ่นเหนือ การแต่งกายของชาวเขาเผ่าต่างๆ นั้นถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นเหนือ เช่น ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ และสถานที่อื่นๆ ในท้องถิ่นเหนือ มีการนำชุดมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชมและสวมใส่ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

การแต่งกายที่ปรากฏในรูปภาพ เป็นชาวเขาเผ่า “อีกอ้อโล” ผู้หญิงนุ่งกระโปรงพลีทสีดำ บักผ้าแถบสี เข็มขัดผ้าปักหอยเบี้ย หมวกผ้าเป็นรูปกรวยคว่ำ ยอดกรวยจะบานประดับเม็ดเงินกลมผ่าซีกขนาดต่างๆ กันตามแนวอนสลับกับกระดุมเม็ดเล็กๆ แถบผ้าสีจากหน้าผากขึ้นไปกับยอดหมวกมีพู่ห้อยจากยอดหมวกลงมาหลายพู่ ลูกปัดร้อยเป็นเส้นหลากสีหลายเส้นห้อยลงมาตามขอบหมวก หน้าผาก จอนหู ประดับห้อยเหรียญเงินเก่า สายรัดคางทำด้วยลูกปัดร้อยเป็นเส้นหลายเส้นหลากสี ห่วงเงินรอบคอแผ่นเงินกลมปิดหน้าอกผู้ชายนุ่งกางเกงเป๋าคำสีดำหรือน้ำเงินเข็ม เสื้อดำหรือน้ำเงินผ่าหน้า คอยู ชายเสื้อผ่าข้างเล็กน้อย บักลดลายโปร่งเล็กน้อยตามชายเสื้อด้านข้าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2560: ออนไลน์)

ภูมิประเทศของท้องถิ่นเหนืออยู่ด้านบนสุดของไทย มีลักษณะเด่นประกอบไปด้วยเทือกเขาสลับซับซ้อน จนเป็นที่มาของชื่อเรียกผู้คนท้องถิ่นเหนือว่า “ชาวเขา” เมื่อกล่าว

ถึงชาวเขา ความหมายที่ดีความกั้นนั้นหมายถึงคนท้องถิ่นเหนือที่แต่งกายด้วยชุดชนเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่ตามป่าเขา นอกจากนั้นสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลอย่างเห็นได้ชัด เช่น มีฤดูหนาวที่หนาวเย็นกว่าภูมิภาคอื่น ท้องถิ่นเหนือจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า “เมืองหนาว” ของประเทศไทย

ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 5 เสวนาพาทีเพื่อนสี่ภาค ได้กล่าวถึงความเป็นท้องถิ่นทั้งสี่ภาค โดยเนื้อหาที่กล่าวถึงความเป็นท้องถิ่นเหนือ ดังนี้

“บ้านเขาอยู่บนดอย เมฆหมอกลอยเต็มฟ้า

อยู่กลางพงพนา ตามประสานดอย...”

(เพลงบ้านบนดอย: ภาษาพาที ชั้น ป. 6)

จากบางส่วนของเพลงข้างต้น หมายถึง ดินแดนทางภาคเหนือที่โอบล้อมด้วยภูเขา ทะเลหมอก ดอกไม้ประจำถิ่น ได้แก่ ดอกกุหลาบที่งามสะพรั่ง ประเพณีที่เปรียบเสมือนตัวแทน ท้องถิ่นเหนือ คือ ประเพณีตานก๋วยสลาก ปอยหลวง สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระธาตุดอยสุเทพ พระธาตุดอยตุง พระธาตุดอยกองมู ดอยอินทนนท์ ส่วนภูมิปัญญาของท้องถิ่นเหนือที่ปรากฏ คือ การทอผ้า การแกะสลัก การทำเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน และเครื่องเงินฯ ด้านศิลปกรรม ได้แก่ บ้านบ่อสร้าง บ้านถวาย และสุดท้ายการทำทางพุดจาที่นุ่มนวลและไพเราะ เป็นภาพแทนลักษณะของผู้คนท้องถิ่นเหนือดังข้อความนี้

“เขาได้ฮับคำสอนจากพ่ออู๊ย แม่อู๊ย”

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: 88)

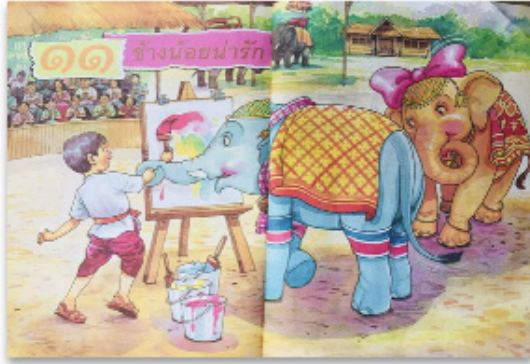
จากการวิเคราะห์การนำเสนอภาพแทนของท้องถิ่นเหนือ ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที เนื้อที่ปรากฏสามารถสรุปได้ว่า หนังสือเรียนนำเสนอภาษาถิ่น สภาพสังคม ประเพณี ภูมิปัญญา ศิลปกรรม การแต่งกาย สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ความเป็นอยู่ รวมถึงสภาพภูมิประเทศที่สื่อความหมายว่าเป็นท้องถิ่นเหนือ

2. การนำเสนอภาพแทนท้องถิ่นอีสาน

ท้องถิ่นอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหารการกิน ดนตรีพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน และศิลปะการฟ้อนรำ เช่น เข้บั้งไฟ เข้บั้งไฟกลาง เข้บั้งไฟหวาย ฟ้อนภูไท เป็นต้น แม้ว่าชาวอีสานจะมีพื้นเพมาจากคนหลายกลุ่ม

มาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เช่น ชาวส่วย (กูย) ย้อ ผู้ไทย ชาวโซ่ รวมทั้งไทยโคราช แต่ด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยึดมั่นในจารีตประเพณีของท้องถิ่นที่เรียกว่า “ฮีดลิบสอง คองลิบสี่”

การนำเสนอภาพแทนของคนอีสาน โดยการสร้าง “ความหมาย” ผ่านแบบเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที พบว่าในภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 11 ช้างน้อยน่ารัก เนื้อหาที่มีความคล้ายคลึงวัฒนธรรมช้างของชาวจังหวัดสุรินทร์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไบโบก ไบบัว และลูกช้าง หลาย เชือก ไป โรงเรียน ท้าย หมู่บ้าน...”
“ทุกปีหมู่บ้านเลี้ยงช้าง แห่ง นี้ จะ นำช้าง ไป แสดง ที่ จังหวัด เพื่อ ต้อนรับนักท่องเที่ยว...”

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1: 124)

จากเนื้อหาข้างต้น เป็นการให้ความหมายอย่างมีนัยสำคัญ สืบถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวหมู่บ้านช้างจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะศูนย์คชศึกษา หรือ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้ชื่อว่าเป็นหมู่บ้านเลี้ยงช้างใหญ่ที่สุดในโลก วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความผูกพันของคนในชุมชนและช้าง รวมทั้งประเพณีและวัฒนธรรมที่น่าชื่นชมอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านตากกลางแต่ละครัวเรือนจะมีช้างที่เลี้ยงไว้อาศัยอยู่รวมกัน จนช้างที่พวกตนเลี้ยงไว้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว ก่อให้เกิดสายใยความผูกพันที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างคนกับช้าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2546: ออนไลน์) นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับช้างสุรินทร์ ผ่านเพจออนไลน์ทริปแอดไวเซอร์ (2559: ออนไลน์) กล่าวว่า “ช้างที่นำมาแสดงทั้งฉลาดและน่ารักมากมายเลยคะ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความผูกพันและความน่ารักของคนเลี้ยงช้างกับช้าง ชอบมากคะ มีโอกาสจะไปอีกแน่นอน”

ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 บทที่ 4 อาหารดีมีสุข กล่าวถึงเรื่องอาหารในงานวัดของหมู่บ้าน ร้านอาหารที่นิยมและผู้คนสนใจยังคงเป็นร้านอาหารท้องถิ่นอีสาน ดังข้อความตัวอย่างนี้

“ปอเดินไปเจอร้าน “รสแซบ” ซึ่งขายลากับส้มตำ...”

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: 50)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “แซบ” คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นอาหารท้องถิ่นอีสาน เช่น ส้มตำ ลาบ ก้อย เป็นรายการอาหารที่โดดเด่นและรู้จักกันอย่างแพร่หลาย คำว่า “แซบ” นอกจากจะสื่อความหมายของคนท้องถิ่นอีสานแล้ว ยังกลายมาเป็นคำขายในแวดวงตลาดการค้าอาหาร เช่น มาม่าต้มยำรสแซบ เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงความเป็นท้องถิ่นอีสาน สิ่งหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงคืออาชีพทำนา ชาวนาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ดังข้อความตัวอย่างนี้

ทรัพยากรสัตว์ที่ชื่อว่า “ไ้ทุย” เป็นแรงหลักสำคัญในการไถคราด

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4: 79)

ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 5 ชีวิตที่ถูกเมิน จากรูปภาพเป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของชาวนา นอกจาก ควาย การทำนา ที่สื่อถึงท้องถิ่นอีสานแล้ว การแต่งกายของชาวนาจะใช้ “ผ้าแพ” หรือผ้าขาวม้าผูกเอวเพื่อใช้ประโยชน์สารพัดนึก ผ้าแพเป็นฝีมือของแม่บ้านที่ถักทอในยามว่างเว้นจากการทำนา ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการกล่าวถึงท้องถิ่นอีสานไว้อย่างหลากหลาย อาจสรุปภาพรวมของท้องถิ่นอีสานไว้ในตัวอย่างต่อไปนี้

อารยธรรมที่แคว้นแดนอีสาน
เมืองตำนานหมอนไหมน้ำใจซื่อ
ไดโนเสาร์ ปราสาทหิน ถิ่นเลื่องลือ
บายศรีผูกข้อมือประเพณี
แห่บั้งไฟไหลเรือปราสาทผึ้ง
บุญผะเหวดเสริมซึ่งกุศลศรี
เพลงโคราช เพลงแคน ล้ากลอนมี
เรือมอันเลไม่ตีเล่นพื้นเมือง
แจ้วสัสมตำบักหุงปรุงรสชอบ
ลาบ ปลากรอบ ปั้นปลาร้าผสมเครื่อง
ข้าวเหนียวหนึ่งไถ่อย่างรสประเทือง
อีกใส่กรอกอันลือเลื่องแซบจริงจริง

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: 89)

จากเนื้อหาและข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความเป็นท้องถิ่นอีสานในแบบเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ได้แทรกความหมายไว้ในหนังสือเรียน ประกอบด้วยความหมายด้านภาษาถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี อาหารท้องถิ่น วิถีชีวิต การแต่งกาย สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ดนตรีท้องถิ่นอีสาน เป็นต้น

3. การนำเสนอภาพแทนท้องถิ่นกลาง

ท้องถิ่นกลางส่วนใหญ่เป็นที่ราบเกิดจากการทับถมดินตะกอนของแม่น้ำ การตั้งถิ่นฐานของผู้คนจะอยู่บริเวณน้ำ มีการเดินเรือสินค้าจนกลายเป็นตลาดน้ำ มีการเล่นเพลงพื้นบ้าน ภาพแทนของท้องถิ่นกลางปรากฏอย่างแพร่หลายในหนังสือเรียน เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคของประเทศไทย ผลการศึกษาปรากฏการสร้าง ความหมายของท้องถิ่นกลางไว้ ดังนี้

“...ช่วงปิดภาคเรียนปลาย จะส่งไก่แจ้ไปอยู่กับอาหนอดที่กรุงเทพฯ ถูกใจไก่แจ้มาก...”

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: 125)

เมื่อกล่าวถึงท้องถิ่นกลางหรือกรุงเทพมหานคร ความเจริญรุ่งเรืองศรีวิไล กลายเป็นความหวังของคนชนบทที่อยากสัมผัส จากอดีตจนถึงปัจจุบันท้องถิ่นกลางเป็นสถานที่

สำคัญในการตั้งถิ่นฐานที่อยู่ของพระมหากษัตริย์ไทย ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทที่ 4 ภูมิโฆมรดกโลก ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ“เมืองโบราณ” ความสง่างามทางศิลปะและโบราณคดี เป็นเมืองโบราณและอุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสขนาลัย
3. อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
4. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

(ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4: 60)

เมืองโบราณ เมืองศรีวิไล ที่ผสมผสานกันอยู่ในท้องถิ่นกลางนั้น ยังไม่ได้หมายถึงความเป็นท้องถิ่นทั้งหมดของการสื่อความหมาย พลายรัตน์ ตัวละครดำเนินเรื่องใน ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 5 เสวนาพาทิเพื่อนสี่ภาค อธิบายความหมายของท้องถิ่นกลางอย่างชัดเจนดังนี้

สวัสดิ์ครับท่านผู้ชม	กระผมนี้ชื่อพลายรัตน์
เป็นลูกเกออ่อนหัด	ชื่อพลายรัตน์ เมธี
วันนี้กระผมจะมา	เสวนากับเพื่อนเพื่อน
ไม่มีการบิดเบือน	ขอให้เพื่อนฟังทางนี้
ถ้าหากเพื่อนชอบใจ	ปรบมือให้สักที

(ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: 93)

จากตัวอย่างข้างต้น คำที่ขีดเส้นใต้ “ลูกเกอ” ถือเป็นศิลปะการแสดงประจำถิ่นที่ได้รับ ความนิยมสูง จนกลายเป็นภาพแทนที่สื่อถึงท้องถิ่นกลาง กนิษฐา เทพสุด (2557: 1) กล่าวว่า ลูกเกอคือการสร้างอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับผู้ชมได้หลากหลายอารมณ์ คำร้องที่เข้าใจง่าย สอดแทรกความคิด ค่านิยม ศีลธรรม ประเพณี อุปนิสัยของมนุษย์ทั้งดีและไม่ดี ตลอดจนทัศนคติต่างๆ ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งความสวยงามและสีสันของเครื่องแต่งกายของลูกเกอ

รถไฟฟ้า รถไฟใต้ดิน ก็กลายเป็นความหมายของท้องถิ่นกลางในเรื่องความเจริญทันสมัย แต่อย่างไรก็ตามความสำคัญของท้องถิ่นด้านอื่นๆ ก็ยังคงควรสืบสาน เช่น วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ริมน้ำ ได้แก่ ประเพณีรับบัว ประเพณี สงกรานต์พระประแดง ประเพณีแข่งเรือยาว

ส่วนการละเล่นนั้นมีหลากหลายตามความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชน ได้แก่ การละเล่นเพลงปรบไก่ เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงลำตัด เพลงอีแซว และการแสดงหนังใหญ่บางท้องถิ่นมีตำนานที่เล่าขานสืบเนื่องมา เช่นตำนานพระปฐมเจดีย์ ตำนานจระเข้สามพัน ตำนานหลวงพ่อดำวัดบางพลีใหญ่ ตำนานวัด พญูเชิง และตำนานท้องถิ่น เช่นเรื่อง แม่หากพระโขง (ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 : 94)

“เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของภาคกลาง ร้องเล่นกันในไร่นา หรืองานเทศกาลนักขัตฤกษ์ เนื้อร้องและทำนองเพลงเป็นการเกี่ยวพาราสักัน”

(ภาษาพาทิ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: 164)

เพลงอีแซว เกิดจากการที่พ่อเพลงแม่เพลงเดินทางไปวัดป่าเลไลยก์ เพื่อนมัสการหลวงพ่อดำและแสดงมหรสพ เมื่อเสร็จพ่อเพลงแม่เพลงยังกลับไม่ได้ จึงพากันว่าเพลงแซวกัน จนกลายเป็นที่มาของ “เพลงอีแซว” เพลงพื้นบ้านมีหลายอย่าง เช่น เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด เป็นต้น

ด้านการแต่งกายที่เป็นท้องถิ่นกลาง

ผู้ชายใส่เสื้อลายดอกไม้หลากสีสั้น นุ่งโจงกระเบนผูกเอวด้วยผ้าขาวม้า

ผู้หญิงใส่เสื้อแขนยาวสีสดใส ห่มด้วยสไบ และนุ่งโจงกระเบน

ทั้งหญิงและชายจะใช้ดอกไม้ทัดหู เพื่อความเหมาะสมสวยงามตามกาลเทศะ อันสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความเป็นท้องถิ่นกลาง

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาที่ให้ความหมายความเป็นท้องถิ่นกลางข้างต้น พบว่าในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ให้ความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง เมืองโบราณ ศิลปะการแสดง การละเล่น เพลงพื้นบ้าน ตำนาน และการแต่งกาย ไว้เป็นอย่างดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาจะได้เรียนรู้และเป็นจุดประกายแรกที่จะศึกษาหาความรู้ต่อไป

4. การนำเสนอภาพแทนท้องถิ่นได้

ท้องถิ่นใต้ ดินแดนแห่งหมู่เกาะและท้องทะเลอันงดงาม อีกทั้งยังมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมากมาย นอกจากนี้ ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวใต้ยังโดดเด่นมีเอกลักษณ์ และในแต่ละปี “ท้องถิ่นใต้” จัดเป็นอีกท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก

จากการศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที พบว่า การสร้างความหมายของท้องถิ่นใต้ปรากฏไม่มากนัก ด้วยเหตุผลของการมีวัฒนธรรมคล้ายกับท้องถิ่นกลางแต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของตนไว้ดังนี้

ภาษาไทยว่า พุด

ภาษาเหนือว่า อู๋

ภาษาอีสานว่า เว้า

ภาษาใต้ว่า แหลง

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: 109)

จากคำที่ขีดเส้นใต้ข้างต้น “ภาษาใต้” แหลง แปลว่า พุด ถ้าเอ่ยคำว่าแหลง จะหมายถึงท้องถิ่นใต้ บางท้องถิ่นใช้ภาษายาวี เพราะนับถือศาสนาอิสลาม คนใต้มีสำเนียงการพูดเร็ว สั้น แต่สื่อความหมายได้ ด้านการแต่งกายมีการแต่งกายต่างกันตามเชื้อชาติ ถ้าเชื้อสายจีนจะแต่งแบบจีน ถ้าเป็นชาวมุสลิม ก็จะแต่งคล้ายกับชาวมลายู

“...โอโอบักษ์ได้บ้านเรา มีน้ำ มีเขา ทะเลกว้างไกล จะไปไหน กลับได้บ้านเรา...”

(ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6: 91)

แผ่นดินทองถิ่นใต้หรือที่เรียกกันจนคุ้นเคยคือ “บักษ์ได้” เป็นแนวยาวดูดำตามชวาน “ทะเล” ขนาบทั้งฝั่งซ้ายและขวาหมู่เกาะ เป็นภาพใ้หนักถึงท้องถิ่นใ้ได้อยู่เสมอ นอกจากนี้ ความเป็นท้องถิ่นที่สื่อสารออกมาคือ

ประเพณีทางศาสนา ได้แก่ วันสารทเดือนสิบ แข่งโพนลากพระ การเข้าสู่หน้ต วันฮารีรายอ งานแมลิต และเทศกาลกินเจ เป็นต้น

ศิลปะการแสดง ได้แก่ หน้งตะลุง โนรา ลิเกฮูลู เป็นต้น วิถีชีวิต ได้แก่ การทำประมง ทำสวนยางพารา ปลูกปาล์ม ปลูกผลไม้ อาทิ ลูกเนียง ลองกอง สะตอ เป็นต้น

ข้อมูลข้างต้น สามารถเข้าใจได้อย่างทันทีว่าเป็น ท้องถิ่นใ้ หน้งสือเรียนภาษาไทย ชุด ภาษาพาที ได้นำเสนอภาพความเป็นท้องถิ่นใ้ ประกอบกับด้านต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาถิ่น การแต่งกาย ทรัพย์สินกรธรรมชาติ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่แสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็นท้องถิ่นใ้ที่สำคัญของประเทศไทย

บทสรุป

หน้งสือเรียนรายพ้พื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที หลั้กสูตรแกน กลางการศึกษาชั้นพ้พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เนื้อหาที่ปรากฏ การนำเสนอภาพแทนของท้องถิ่นผ่านหน้งสือเรียนนั้น มีการสร้างเรื่องราวของตัวละครฉากสถานที่ บทสนทนา และรูปภาพ สามารถสรุปได้ว่า ความเป็นท้องถิ่นไทยทั้ง 4 ภูมิภาคนั้น ประกอบไปด้วยเรื่องของการนำเสนอภาษาถิ่น สภาพสังคม การแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็น

อยู่ วัฒนธรรม ตำนานประเพณี ศิลปะการแสดง อาหารพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน การละเล่น และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเริ่มสอดแทรกความเป็นท้องถิ่นไว้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่ยังมีได้อธิบายให้รับรู้ได้อย่างชัดเจน เพียงแต่ค่อยๆ ให้นักเรียนได้รู้จักสังเกตจากภาษาและสำเนียงภาษา ทุกระดับชั้นจะปรากฏความเป็นท้องถิ่นแต่ละภูมิภาคแทรกอยู่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เด็กเริ่มมีพัฒนาการสูงขึ้น เนื้อหาท้องถิ่นถูกสร้างให้เป็นบทเรียน มีการอธิบายความสำคัญและยกตัวอย่างให้เห็นภาพประกอบอย่างชัดเจน และนอกจากนี้ ยังเป็นการปลูกฝังสำนึกรัก ความหวงแหน ความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง หนังสือเรียนรายพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างเด็กไทย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังที่ อดุลย์ วังศรีคุณ (2557, 1) ได้กล่าวว่า “การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อให้คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไป” ความเป็นท้องถิ่นไทยก็เป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังความเป็นไทย และมีอาจปฏิเสธได้ว่าทุกภูมิภาคคือ ท้องถิ่นไทย อันนำมาซึ่งความเป็นชาติ ความโดดเด่น และเป็นที่ยึดถือของประชาคมโลก จนนำมาซึ่งความภูมิใจ ความสุข ของคนทั้งชาติสืบไป

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). ชาวเขาเผ่าต่างๆ ชนเผ่าอาข่า หรือ อีเก้อ. [ออนไลน์].
ได้จาก <http://www.sawadee.co.th/Thailand/hilltribes/akha.html>. [สืบค้น
เมื่อ 17 เมษายน 2562].

_____. (2546). ศูนย์ศึกษา และ หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง. เข้าถึงได้จาก <http://www.sawadee.co.th/Thailand/hilltribes/akha.html>. เข้าถึงเมื่อ 22
เมษายน 2562.

กนิษฐา เทพสุด. (2550). การปรับประสานสื่อพื้นบ้านลิเกผ่านทางโทรทัศน์: กรณีศึกษา
ลิเกรวมดาวดารา ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์สารสนเทศ คณะ
นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชน. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอเน็ด.

นพพร ประชากุล. (2552). ยกอักษร ย้อนความคิด เล่ม 1. กรุงเทพฯ: อ่าน และวิภาษา.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2547). ชาตไทย เมืองไทย แบบเรียนและอนุสาวรีย์. กรุงเทพฯ: มติชน.

ปัญญาพล ธิดา. (2557). “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย
ระดับประถมศึกษา”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พัฒนา กิติอาษา. (2546). ท้องถิ่นนิยม: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) แนวคิดเชิงทฤษฎี
วัยเด็ก ตอนกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). หนังสือเรียน
รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.
พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____. (2555). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษา
พาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____. (2556). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษา
พาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____ . (2557). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษา
พาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____ . (2557). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษา
พาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

_____ . (2561). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุด ภาษาเพื่อชีวิต ภาษา
พาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (25548). วาทกรรม ภาพแทน และอัตลักษณ์. [ออนไลน์] ได้จาก
<http://www.phd-lit.arts.chula.ac.th/Download/discourse.pdf> [สืบค้นเมื่อ
17 เมษายน 2562].

โสภี อุ่ณะยา. (2561). “วรรณคดีลำนำ: การสร้างอัตลักษณ์ของเด็กไทยจากหนังสือเรียน
วิชาภาษาไทย”. หนังสือรวมบทความงานประชุมวิชาการนานาชาติเกาหลี
และไทยศึกษาครั้งที่ 5. (KTAC’5) 19-20 มิถุนายน: 395-412.

อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา.
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 1-17.

Hall, Stuart, ed. (1997) **Representation: Cultural representations and signifying
practices.**London: Sage.

